

Editor: *Vasile Burlui*
Redactor: *Simona Modreanu*
Tehnoredactor: *Cornel Dulceanu*
Coperta: *Ionuț Broștianu*

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
HOUELLEBECQ, MICHEL

H. P. Lovecraft : împotriva lumii, împotriva vieții /
Michel Houellebecq ; introd. de Stephen King ;
trad. din lb. franceză de Simona Modreanu. - Iași :
Cartea Românească Educațional, 2019
ISBN 978-606-9088-32-6

I. King, Stephen (pref.)
II. Modreanu, Simona (trad.)

821.133.1

H.P. Lovecraft, Contre le monde, contre la vie
© Editions du Rocher, 1991, 1999, 2005

Grupul Editorial Cartea Românească Educațional
Copyright © Editura Cartea Românească Educațional, 2019
www.librariacartearomaneasca.ro/ecredu.ro

Michel HOUELLEBECQ

H.P. LOVECRAFT
Împotriva lumii, împotriva vieții

Introducere de Stephen King

Traducere din limba franceză de
Simona Modreanu

Cartea Românească
EDUCAȚIONAL

3. *H.P. Lovecraft, le roman d'une vie*, Lyon Sprague de Camp (Néo, epuizata). Autorului îi lipsește simpatia reală pentru Lovecraft, dar își face foarte bine treaba. Toate calitățile biografiei americane.

O selecție foarte completă (opere de Lovecraft, continuatori ai mitului lui Cthulhu) este disponibilă în colecția « Bouquins » (3 volume) de la Robert Laffont.

Cuprins

<i>Perna lui Lovecraft</i> , de Stephen King	5
Prefață.....	17
Prima parte	
ALT UNIVERS.....	21
Literatură ritualică.....	30
Partea a doua	
TEHNICI DE ASALT.....	37
Atacați povestirea ca pe o sinucidere radioasă....	44
Rostiți fără preget marele Nu adresat vieții.....	50
Atunci, veți vedea o măreață catedrală.....	57
Iar simțurile voastre, vectori ai unor inefabile deregări	62
Vor trasa schema unui delir integral	67
Care se va pierde în arhitectura copleșitoare a timpurilor.....	73
Partea a treia	
HOLOCAUST	79
Anti-biografie.....	84
Șocul New York-ului	90
Ura rasială.....	96
Cum putem învăța de la Howard Phillips Lovecraft să ne clădim spiritul ca pe o jertfă vie.....	102
Împotriva lumii, împotriva vieții.....	106
Scurtă bibliografie	111

„Căutăm înțelepciune și înțelepciune pe care o găsim în cărți.”
„Nu aflăm într-un moment în care există o viziune a percepției senzoriale și foarte aproape de o rațiune înțelegătoare în percepția filosofică despre un astfel de spațiu, ne aflăm în plină poezie.”

1991

Prima parte
ALT UNIVERS

„Poate că trebuie să fi suferit mult ca să-l apreciezi pe Lovecraft...”

(Jacques Bergier)

Viața este dureroasă și dezamăgitoare. Inutil, prin urmare, să scrii noi romane realiste. În privința realității în general, știm deja la ce să ne așteptăm; și nu avem deloc chef să aflăm mai multe. Omenirea, așa cum este ea, nu ne mai inspiră decât o curiozitate contradictorie. Toate aceste „observații” de o finețe prodigioasă, aceste „situații”, aceste anecdote... Toate acestea, odată închisă cartea, nu fac decât să ne întărească o ușoară senzație de dezgust, deja suficient alimentată de orice zi din „viața reală”.

Să-l ascultăm acum pe Howard Phillips Lovecraft: „Sunt atât de sătul de omenire și de lume, încât nimic nu mă poate interesa dacă nu conține cel puțin două crime pe pagină, sau dacă nu se ocupă de grozăvii de nedescris provenite din spații străine.”

Howard Phillips Lovecraft (1890-1937). Avem nevoie de un antidot suveran împotriva oricărei forme de realism.

Dacă iubești viața, nu citești. Nu te duci nici la cinema, de altfel. Orice s-ar spune, accesul la universul artistic este mai mult sau mai puțin rezervat celor care s-au cam săturat.

În ce-l privește, Lovecraft s-a săturat de-a binelea. În 1908, la optsprezece ani, este victima a ceea ce a fost calificată drept „cădere nervoasă” și se cufundă într-o letargie care se va prelungi vreo zece ani. La vârsta la care colegii săi de clasă întorc cu nerăbdare

* Cel care scrie în limbajul hiperrealismului, în Adevărul Cultural, Timisoara, Poetica, Proza și Tipografia, 2018, pp. 209-290. Traducere de Mihai C. Niculescu.

spatele copilăriei, aruncându-se în viață ca într-o aventură minunată și inedită, el se închide în casă, nu mai vorbește decât cu mama lui, refuză să se scoale din pat zile întregi, se preumblă în halat toată noaptea.

De altfel, nici măcar nu scrie.

Ce face? Poate că citește puțin. Dar nu putem fi siguri. De fapt, biografiile săi admit că nu știu mare lucru și că, după toate aparențele, cel puțin între optsprezece și douăzeci și trei de ani, nu face absolut nimic.

Apoi, treptat, între 1913 și 1918, foarte încet, situația se ameliorează. Treptat, își reia contactul cu rasa umană. Nu e ușor. În mai 1918, îi scrie lui Alfred Galpin: „Nu sunt decât pe jumătate viu; o mare parte din puterile mele le cheltui ca să mă așez și să merg; sistemul meu nervos e într-o stare de deteriorare totală și sunt complet năuc și apatic, mai puțin când dau peste ceva care mă interesează în mod deosebit.”

La urma urmei, e inutil să ne dedăm la reconstituiri psihodramatice. Căci Lovecraft este un om lucid, inteligent și sincer. Un fel de spaimă letargică s-a abătut asupra lui la împlinirea celor optsprezece ani, iar el cunoaște foarte bine originea acesteia. Într-o scrisoare din 1920, va reveni îndelung asupra copilăriei sale. Micuța sa cale ferată, cu vagoane făcute din cutii de ambalaj... Debaraua vizitiului, în care își instalase teatrul de marionete. Și mai târziu, grădina sa, ale cărei planuri le trasase chiar el și căreia îi delimitase aleile; irigată de un sistem de canale săpate cu mâinile lui, grădina se etaja în jurul unei mici peluze, cu un cadran solar plasat în centru. A fost, spune el, „regatul adolescenței mele”.

Apoi vine acest pasaj, care încheie scrisoarea: „Mi-am dat seama atunci că deveneam prea bătrân ca să mă mai bucur de asta. Timpul necruțător lăsase să

cadă asupra mea gheara sa feroce și aveam șaptesprezece ani. Băieții mari nu se joacă în căsuțe de jucărie și în grădini false, așa că a trebuit, cu mare tristețe, să-i cedez lumea mea unui băiat mai tânăr care locuia de cealaltă parte a terenului. Și de atunci, nu am mai săpat pământul și nu am mai trasat cărări sau drumuri; aceste operațiuni se asociază pentru mine cu prea multe regrete, căci bucuria fugitivă a copilăriei nu poate fi niciodată regăsită. Vârsta adultă reprezintă infernul.”

Vârsta adultă reprezintă infernul. În fața unei poziții atât de tranșante, „moralistii” timpului nostru vor emite mormăieli vag dezaprobatoare, așteptând momentul strecurării unor subînțeleșuri obscene. Poate că într-adevăr Lovecraft nu putea deveni adult; dar este limpede că nici nu o dorea. Și, având în vedere valorile care guvernează lumea adultă, cu greu i se poate reproșa acest lucru. Principiul de realitate, principiul plăcerii, competitivitatea, provocările permanente, sexul și plasamentele bancare... nu prea ai motiv să cazi în extaz.

Lovecraft știe că nu are nimic de a face cu lumea aceasta. Și joacă perdant în permanență. În teorie, ca și în practică. Și-a pierdut copilăria, și-a pierdut și credința. Lumea îl dezgustă și nu vede nici un motiv să considere că lucrurile ar putea sta altfel, dacă *le-ar privi mai îndeaproape*. Consideră religiile ca tot atâtea „iluzii dulcele”, căzute în desuetudine în urma progresului cunoașterii. În perioadele sale excepționale de bună dispoziție, va vorbi despre „cercul fermecat” al credinței religioase; dar e un cerc din care se simte oricum izgonit.

Puține ființe vor fi fost într-atât de pătrunse, de străpunse până la os de neantul absolut al oricărei aspirații umane. Universul nu este decât un aranjament

invizibil de particule elementare. O figură de tranziție spre haos. Care va sfârși prin a se impune. Rasa omenească va dispărea. Alte rase vor apărea și vor dispărea la rândul lor. Cerurile vor fi înghețate și pustii, traversate de slaba licărire a stelelor pe jumătate moarte. Care vor dispărea la rândul lor. Totul va dispărea. Iar acțiunile umane sunt la fel de libere și lipsite de sens precum mișcările libere ale particulelor elementare. Binele, răul, morala, sentimentele? Pure „ficțiuni victoriene”. Doar egoismul există. Rece, intact și radios.

Lovecraft este perfect conștient de caracterul deprimant al acestor concluzii. Așa cum scrie în 1918, „orice raționalism tinde să minimalizeze valoarea și importanța vieții și să diminueze cantitatea totală de fericire umană. În numeroase cazuri, adevărul poate conduce la sinucidere, sau cel puțin la o depresie aproape suicidară”.

Convingerile sale materialiste și atee nu vor varia. Revine la ele scrisoare după scrisoare, cu o delectare vizibil masochistă.

Evident, viața nu are sens. Dar nici moartea. Și e unul din lucrurile care îți îngheață sângele când descoperi universul lui Lovecraft. Moartea eroilor săi nu are nici un sens. Nu aduce nicio ușurare. Nu permite nicicum închiderea povestirii. Implacabil, HPL își distruge personajele fără a sugera mai mult decât dezmembrarea unei marionete. Indiferentă la aceste peripeții meschine, spaima cosmică continuă să crească. Se întinde și se articulează. Marele Cthulhu se trezește din somnul său.

Cine e acest mare Cthulhu? O alcătuire de electroni, ca și noi. Groaza lovecraftiană este riguros materială. Dar e foarte posibil ca, prin jocul liber al forțelor cosmice, marele Cthulhu să dispună de o

forță și de o putere de acțiune considerabil superioare alor noastre. Ceea ce, *a priori*, nu e deloc încurajator.

Din călătoriile sale prin teritoriile îndoielnice ale indicibilului, Lovecraft nu s-a întors cu vești bune. Ceva se disimulează și se lasă întrezărit uneori, în spatele perdelei realității, ne confirmă el. Ceva groaznic, de fapt.

Într-adevăr, e posibil ca dincolo de raza limitată a percepției noastre să existe alte entități. Alte creaturi, alte rase, alte concepte și alte inteligențe. Printre aceste entități, unele ne sunt probabil mult superioare în inteligență și cunoștințe. Dar nu e neapărat o veste bună. Ce anume ne face să credem că aceste creaturi, oricât ar fi de diferite de noi, manifestă vreo natură *spirituală*? Nimic nu ne permite să presupunem o transgresare a legilor universale ale egoismului și răutății. Este ridicol să ne închipuim că niște ființe ne așteaptă la marginile cosmosului, pline de înțelepciune și bunăvoință, pentru a ne conduce spre vreo formă de armonie. Pentru a ne imagina modul în care ne-ar trata dacă am intra în contact cu ele, cel mai bine ar fi să ne amintim de modul în care tratăm noi aceste „inteligențe inferioare” care sunt iepurii și broaștele. În cel mai bun caz, ne servesc drept hrană; uneori, adesea chiar, le ucidem din simpla plăcere de a ucide. Aceasta este, ne avertizează Lovecraft, imaginea veridică a viitoarelor noastre raporturi cu „inteligențele străine”. Poate că unele specimene umane frumoase vor avea onoarea de a-și da duhul pe vreo masă de disecție; și asta e tot.

Și încă o dată, nimic din toate acestea nu va avea vreun sens.

Oameni ai sfârșitului de secol 20, cosmosul acesta disperat e întru totul al nostru! Acest univers

Respectiv, în care spaima se întinde în cercuri concentrice până la inimaginabilă revelație, acest univers în care singurul nostru destin imaginabil este acela de a fi zdrobiți și devorați, îl recunoaștem în mod absolut ca pe universul nostru mintal. Și, pentru cine vrea să cunoască starea mentalităților printr-o sondare rapidă și precisă, succesul lui Lovecraft este deja un simptom în sine. Astăzi, mai mult ca niciodată, ne putem însuși această *declarație de principiu* care deschide Arthur Jermyn: „*Viața e un lucru hidos; iar în plan îndepărtat, în spatele a ceea ce cunoaștem, apar sclipirile unui adevăr demonic care ne-o fac de mii de ori mai hidoasă.*”

Paradoxal însă, preferăm acest univers, oricât de hidos ar fi, realității noastre. Și în această privință suntem exact cititorii pe care îi aștepta Lovecraft. Citim povestirile sale exact în aceeași dispoziție de spirit care l-a făcut să le scrie. Satan sau Nyarlathothep, nu contează, dar nu vom mai suporta nici un minut suplimentar de *realism*. Și, ca s-o spunem pe aia dreaptă, Satan este cumva devalorizat din cauza raporturilor sale îndelungate cu diversiunile rușinoase ale păcatelor noastre obișnuite. Mai bun e Nyarlathothep, rece, rău și inuman ca gheața. *Subb-haqqua Nyarlathothep!*

Înțelegem foarte bine de ce lectura lui Lovecraft constituie o consolare paradoxală pentru sufletele sătule de viață. Ba chiar o putem recomanda tuturor celor care, dintr-un motiv sau altul, ajung să resimtă o adevărată *aversiune* pentru viață, în toate formele ei. Zguduirea nervoasă provocată de o primă lectură este considerabilă în anumite cazuri. Te trezești zâmbind singur, începi să fredonezi arii din operele. Pe scurt, se modifică privirea asupra existenței.

De la introducerea virusului în Franța de către Jacques Bergier, creșterea numărului de cititori a fost fulgerătoare. La fel ca majoritatea celor contaminați, l-am descoperit și eu pe HPL la vârsta de șaisprezece ani prin intermediul unui „prieten”. A fost cu adevărat un șoc. Nu știam că literatura poate face așa ceva. Și, de altfel, nu sunt convins nici acum. Există ceva *nu întru totul* literar la Lovecraft.

Pentru a ne convinge, să amintim mai întâi că vreo cincisprezece scriitori (printre care îi putem cita pe Frank Belknap Long, Robert Bloch, Lin Carter, Fred Chapell, August Derleth, Donald Wandrei...) și-au consacrat întreaga operă, sau o parte din ea, dezvoltării și îmbogățirii miturilor create de HPL. Și aceasta nu camuflat, pe furiș, ci pe deplin asumat. Filiația este chiar sistematic întărită prin utilizarea aceluiași *cuvinte*, care capătă astfel o valoare incantatorie (colinele sălbatice la vest de Arkham, Universitatea Miskatonic, orașul Irem cu mii de stâlpi... R'lyeh, Sarnath, Dagon, Nyarlathothep... și mai presus de toate, blasfematoriul *Necronomicon*, al cărui nume nu poate fi pronunțat decât în șoaptă). *Iâ! Iâ! Shub-Niggurath! capra cu mii de iezi!*

Într-o epocă ce prețuiește originalitatea ca pe valoarea supremă în artă, fenomenul acesta nu poate decât să surprindă. De fapt, cum subliniază cu îndreptățire Francis Lacassin, nimic asemănător nu a mai fost semnalat de la Homer și de la acele „chansons de geste” medievale. Trebuie s-o recunoaștem cu umilință, avem de a face aici cu ceea ce se numește un „mit fondator”.

Literatură ritualică

Să crezi un mare mit popular înseamnă să crezi un ritual pe care cititorul îl așteaptă cu nerăbdare, pe care îl regăsește cu plăcere sporită, mereu sedus de o nouă repetiție în termeni ușor diferiți, pe care îi simte ca pe o nouă aprofundare.

Prezentate astfel, lucrurile par aproape simple. Și totuși, reușitele sunt rare în istoria literaturii. Nu e deloc mai ușor, în realitate, decât să crezi o nouă religie.

Pentru a ne putea reprezenta ce anume e în joc, ar trebui să trăim personal acea senzație de frustrare care a copleșit Anglia la moartea lui Sherlock Holmes. Conan Doyle nu a avut încotro: a trebuit să-și învie eroul. Când, învins de moarte, depunea armele la rândul său, un sentiment de tristețe resemnată a trecut peste lume, care trebuia să se mulțumească cu cele cincizeci de volume cu Sherlock Holmes existente, să le citească și să le recitească iar și iar. Trebuia să se mulțumească cu continuatorii și comentatorii. Să primească cu un zâmbet resemnat inevitabilele (și uneori amuzantele) parodii, păstrând în inimă nostalgia unei imposibile prelungiri a nucleului central, a inimii absolute a mitului. Un vechi cufăr din armata Indiilor, în care se aflau miraculos conservate niște manuscrise inedite „Sherlock Holmes” ...

Lovecraft, care îl admira pe Conan Doyle, a reușit să creeze un mit la fel de popular, la fel de viu și irezistibil. Cei doi bărbați aveau în comun, se spune, un remarcabil *talent de povestitor*. Evident.

Dar mai e și altceva la mijloc. Nici Alexandre Dumas sau Jules Verne nu erau niște povestitori mediocri. Și totuși, nimic din opera lor nu se apropie de statura detectivului din Baker Street.

Povestirile cu Sherlock Holmes sunt centrate pe un personaj, în vreme ce la Lovecraft nu întâlnim nici un specimen uman veritabil. Evident, avem aici o diferență importantă, foarte importantă; dar nu cu adevărat esențială. O putem compara cu cea care separă religiile teiste de religiile atee. Caracterul cu adevărat fundamental care le apropie, caracterul *religios* propriu-zis, este mult mai greu de definit – și chiar de abordat frontal.

O mică diferență pe care o putem nota de asemenea – minimă pentru istoria literară, tragică pentru individ – este aceea că Sir Conan Doyle a avut tot timpul să-și dea seama că era pe cale să dea naștere unei mitologii esențiale. Lovecraft, nu. În clipa morții, are sentimentul clar că și creația sa se va duce la fund odată cu el.

Totuși, are deja discipoli. Dar nu îi consideră ca atare. Corespondează desigur cu tineri scriitori (Bloch, Belknap Long...), dar nu le recomandă să se angajeze pe același drum ca el. Nu se instituie în mentor, sau în model. Le primește primele încercări cu o delicatețe și o modestie exemplare. Va fi pentru ei un adevărat prieten, curtenitor, prevenitor și amabil; dar niciodată un mentor.

Absolut incapabil să lase o scrisoare fără răspuns, neglijând să-și cheme la ordine creditorii atunci când lucrările sale de redactor literar nu erau plătite, subestimându-ți sistematic contribuția la unele nuvele care, fără el, nu ar fi văzut niciodată lumina tiparului, Lovecraft s-a comportat întreaga sa viață ca un autentic *gentleman*.

Respect pentru Desigur, i-ar fi plăcut să ajungă scriitor. Dar nu mai presus de orice. În 1925, într-un moment de mâhnire, notează: „Sunt aproape hotărât să nu mai scriu povestiri, ci doar să visez când am dispoziția necesară, fără să mă opresc pentru a face un lucru atât de vulgar ca transcrierea visului pentru un public de porci. Am ajuns la concluzia că literatura nu e un obiectiv convenabil pentru un gentleman; și că scrisul nu trebuie niciodată considerat altfel decât ca o artă elegantă, pe care trebuie să o practici fără regularitate și cu discernământ.”

Din fericire, va continua, și cele mai bune povestiri ale sale sunt posterioare acestei scrisori. Dar până la capăt, va rămâne, mai presus de orice, un „bătrân gentleman binevoitor, originar din Providence (Rhode Island)”. Și niciodată, nicicum, un scriitor profesionist.

Paradoxal, personajul Lovecraft fascinează în parte pentru că sistemul său de valori este cu totul opus celui pe care îl cunoaștem noi. Fundamental rasist, reacționar declarat, el glorifică inhibițiile puritane și consideră ca deosebit de respingătoare „manifestările erotice directe”. Categorie anticomercial, disprețuiește banii, democrația i se pare o prostie, iar progresul o iluzie. Cuvântul „libertate”, atât de drag americanilor, nu-i smulge decât rânjete amare. Își va păstra toată viața o atitudine tipic aristocratică de dispreț la adresa omenirii în general, combinată cu o gentilețe extremă pentru indivizi în particular.

Cert e toți cei care au avut de-a face cu Lovecraft personal au simțit o enormă tristețe la anunțul morții sale. Robert Bloch, de exemplu, va scrie: „Dacă aș fi știut adevărul despre starea sănătății sale, m-aș fi târât în genunchi până la Providence ca să-l văd.” August Derleth își va consacra restul

existenței reunirii, organizării și publicării fragmentelor postume ale prietenului său dispărut.

Și, datorită lui Derleth și altor câțiva (dar mai ales datorită lui Derleth), opera lui Lovecraft a venit pe lume. Ni se prezintă astăzi ca o impunătoare arhitectură barocă, etajată pe niveluri vaste și somptuoase, ca o succesiune de cercuri concentrice în jurul unui vârtej de oroare și încântare absolute.

– Primul cerc, cel exterior: corespondența și poemele. Nu sunt decât parțial publicate, încă și mai parțial traduse. Corespondența este, ce-i drept, impresionantă: circa o sută de mii de scrisori, dintre care unele au treizeci sau patruzeci de pagini. Cât despre poeme, nu există un inventar complet până astăzi.

– Al doilea cerc ar cuprinde nuvelele la care a participat Lovecraft, fie că scriitura a fost de la început gândită ca o colaborare (cum a făcut-o cu Kenneth Sterling sau Robert Burrow), fie că Lovecraft l-a făcut pe autor să beneficieze de munca sa de revizuire (exemplele sunt foarte numeroase; importanța colaborării lui Lovecraft este variabilă, mergând uneori până la rescrierea completă a textului).

Putem adăuga aici nuvelele scrise de Derleth pornind de la note și fragmente lăsate de Lovecraft.

– Cu cel de al treilea cerc, abordăm nuvelele scrise efectiv de Howard Phillips Lovecraft. Aici, evident, fiecare cuvânt contează; toate textele sunt publicate în franceză, nu mai putem spera să crească numărul lor.

– În fine, putem cu îndreptățire delimita un al patrulea cerc, miezul absolut al mitului HPL, constituit din ceea ce lovecraftienii cei mai vechi continuă să numească, aproape fără voia lor, „texte mari”. Le citez din pură plăcere, împreună cu datele compunerii lor: